

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

"Medijska slika dece u Srbiji 2025."

PREDGOVOR

IZVEŠTAVANJE MEDIJA

O DECI

Između prava deteta i odgovornosti medija

Izveštavanje o deci jedno je od najosetljivijih i najodgovornijih područja novinarstva jer deca predstavljaju jednu od najranjivijih društvenih grupa, a način na koji se predstavljaju u medijima ima dalekosežne posledice i uticaj — kako na njih lično, tako i na stavove društva o detinjstvu, odgovornosti i zaštiti njihovih prava.

Iako se o ovoj temi u domaćem medijskom prostoru raspravlja decenijama unazad, medijski profesionalci još uvek ne pokazuju neophodan nivo profesionalizma prilikom izveštavanja o deci. To dobro ilustruje praksa koja nam pokazuje da se profesionalni i etički standardi svakodnevno zanemaruju, a deca i dalje tretiraju neadekvatno. Stoga je Centar za profesionalizaciju medija i medijsku pismenost (CEPROM) inicirao niz aktivnosti u okviru projekta „Medijska slika dece u Srbiji 2025.“, sa primarnim ciljem da doprinese profesionalizaciji izveštavanja o deci. Ovaj projekat realizuje se u okviru šireg projekta „Prava deteta su ljudska prava“, koji sprovodi Užički centar za prava deteta (UCPD) uz podršku Delegacije Evropske unije.

Mediji imaju ključnu ulogu u oblikovanju naše percepcije stvarnosti, njenih aktera, događaja i sveta oko nas. Svaka reč ili kadar koji se tiče dece oblikuje shvatanje javnosti o njima, tj. da li ih vidimo kao subjekte sa pravom na sopstveno mišljenje, njegovo izražavanje i sa nizom drugih prava ili kao pasivne objekte tuđih doživljaja i odluka. Jednostrano i dominantno negativno izveštavanje, uz gotovo potpuno odsustvo dečijih glasova,

doprinosi stvaranju pogrešne slike o detinjstvu u javnosti.

Takav pristup ne samo da oblikuje percepciju društva o deci, već i direktno utiče na njih same, izlažući ih štetnim sadržajima, pogrešnim modelima ponašanja i osećaju da njihova mišljenja, stavovi i osećanja nemaju vrednost.

Kako bi ukazao na sve pomenute probleme koji prate izveštavanje o deci, CEPROM je ovim projektom predvidio nekoliko aktivnosti — od sprovođenja istraživanja o medijskom izveštavanju o deci, preko kreiranja publikacije i medijskih sadržaja posvećenih rezultatima istraživanja, do organizovanja panel diskusije stručnjaka. Vođa istraživanja bio je doc. dr Marko Nedeljković, analizu sadržaja sprovedli su Bojan Cvejić i Jelena Gajić, a publikacija koja je pred vama prikazuje glavne rezultate istraživanja.

CEPROM se zahvaljuje svima koji su doprineli realizaciji ovog projekta, kao i svim novinarima, urednicima i drugim medijskim profesionalcima koji prepoznaju značaj etičkog i odgovornog pristupa izveštavanju o deci i postupaju u skladu sa njim. Nadamo se da će ova publikacija i ceo projekat doprineti boljem razumevanju značaja ove teme, a samim tim i zaštiti prava deteta u javnom prostoru.

Centar za profesionalizaciju medija i medijsku pismenost (CEPROM)

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

- Istraživanje je sprovedeno u periodu od 1. juna do 10. avgusta 2025. godine.
- Obuhvatilo je centralne informativne emisije televizija sa nacionalnom frekvencijom (TV RTS 1, TV Pink, TV Prva, TV Happy i TV B92), devet dnevnih listova (Večernje novosti, Politika, Kurir, Alo, Informer, Srpski telegraf, Blic, Nova, Danas) i 20 najposećenijih portala (Kurir, Republika, Telegraf, Blic, Alo, Informer, Pink, Espresso, Nova, 24sedam, Dnevnik, Mondo, B92, Politika, Novosti, RTS, N1, Danas, Direktno i SrbijaDanas).
- Spisak najposećenijih portala koji su obuhvaćeni istraživanjem baziran je na podacima o posećenosti portala u Srbiji za april 2025. godine koje zvanično objavljuje kompanija Gemius.
- Prilikom analize tekstova na najposećenijim portalima korišćen je uzorak konstruisanih deset dana u periodu monitorin- ga od 1. juna do 10. avgusta. Dani koji su obuhvaćeni ovim uzorkom bili su: ponedeljak 2. jun, utorak 10. jun, sredo 18. jun, četvrtak 26. jun, petak 4. jul, subota 12. jul, nedelja 20. jul, ponedeljak 21. jul, utorak 29. jul i sredo 6. avgust.
- Cilj istraživanja bio je da se analizom sadržaja utvrdi zastupljenost i način predstavljanja dece u vodećim srpskim medijima.
- Istraživanje je sproveo Centar za profesionalizaciju medija i medijsku pismenost (CEPROM) uz projektnu podršku Užičkog centra za prava deteta (UCPD).
- Vođa istraživanja: doc. dr Marko Nedeljković
Istraživači: Bojan Cvejić i Jelena Gajić

Foto: Vika Glitter (Pixabay)

MEDIJSKA SLIKA DECE U SRBIJI 2025. GODINE

Još negativnije i problematičnije izveštavanje u odnosu na 2018.

Marko Nedeljković, predsednik Centra za profesionalizaciju medija i medijsku pismenost (CEPROM)

Marginalizovana tema, često zloupotrebljena u svrhe senzacionalizma i bez uključivanja dece kao najbitnijih aktera novinarskih priča. Tako bi u najkraćem mogli da se sumiraju nalazi istraživanja „Medijska slika dece u Srbiji 2025.“ koje je sproveo Centar za profesionalizaciju medija i medijsku pismenost (CEPROM). Iako bi deca načelno trebalo da budu jedna od najbitnijih tema za medije, praksa pokazuje da je njihov tretman u domaćim medijima iz godine u godinu sve lošiji. Veoma se retko izveštava o njima, još ređe su sagovornici u medijskim priložima, ali se svaki incident koji uključuje decu iskoristi kao povod za priču zbog posebne osetljivosti publike prema ovoj društvenoj grupi.

Kada je CEPROM 2018. godine sproveo svoje prvo istraživanje izveštavanja domaćih medija o deci, nalazi su bili zabrinjavajući. Sedam godina kasnije razloga za brigu sve je više. Dnevne novine i televizije ostale su dosledne tretmanu dece koji su tada imale, ali su u međuvremenu onlajn mediji ojačali i značajno pogoršali već nezdravu medijsku klimu. Zato su ove godine u istraživanje prvi put uključeni i najposećeniji portali u zemlji, koji su sve negativne trendove od pre sedam godina dodatno pogoršali.

NEZAINTERESOVANO

Najverniji indikator interesovanja medija za određenu temu jeste broj medijskih sadržaja o istoj, a podatak da se u centralnim informativnim emisijama televizija sa nacionalnom frekvencijom prilog o deci emituje u proseku tek svakog petog dana dovoljno svedoči o tretmanu ove teme u najpopularnijem audio-vizuelnom

mediju. Dnevne novine sa znatno više dostupnog prostora i prosekom od 1,4 teksta po izdanju pokazuju tek nešto više senzibiliteta za ovu temu, dok je praktično neograničen prostor na portalima rezultirao prosekom od 5,3 teksta na dnevnom nivou. Međutim, veći broj prosečnih objava u štampi i na portalima ne podrazumeva i bolju situaciju u odnosu na televiziju jer njihov sadržaj nagoveštava mnogo ozbiljnije probleme od nezainteresovanosti za temu.

NEGATIVNO

Čak 71% tekstova o deci na najčitanijim portalima u Srbiji ima negativnu konotaciju, što znači da je kontekst u kojem se izveštava o deci negativan. Takva je i priroda više od polovine tekstova u dnevnoj štampi (57,5%), dok je situacija nešto bolja jedino u slučaju televizija (30,2%). Problem sa ovakvim usmerenjem leži u tome što negativna konotacija ne podrazumeva ukazivanje na propuste, nedostatke ili određene greške s ciljem da se rešavaju postojeći problemi i tako poboljša položaj dece, već da se o deci dominantno izveštava u slučaju nasilja, raznih incidenata i nesreća, što stvara nezdravu medijsku klimu i nanosi dodatnu štetu deci.

SENZACIONALNO

O šteti koja se medijskim izveštavanjem nanosi deci još vernije svedoči podatak da se u svakom petom tekstu na portalima i svakom desatom u dnevnoj štampi krši Kodeks novinara i novinarki Srbije. Takvi prekršaji ne beleže se jedino na televizijama. Tako veći broj objava na portalima i u štampi u odnosu na televizije zapravo donosi i više problema jer su njihove posledice po decu dominantno negativne. Istovremeno, uspesi i dostignuća koja deca ostvaruju gotovo su nevidljiva u medijima, što dodatno pojačava negativnu medijsku sliku o deci.

NEZAINTERESOVANO

Svaka televizija sa nacionalnom frekvencijom emituje u proseku 0,18 priloga o deci dnevno u svojim centralnim informativnim emisijama.

Dnevne novine objave prosečno 1,4 teksta o deci u svakom štampanom izdanju.

Svaki onlajn medij objavi prosečno 5,3 teksta o deci dnevno na svom portalu.

NEGATIVNO

Medijski prilozi o deci imaju dominantno negativnu konotaciju, odnosno bave se temama kao što su nasilje, zlostavljanja i nesreće. To je slučaj sa čak 71% tekstova na portalima, odnosno 57,5% tekstova u dnevnoj štampi, dok je situacija bolja jedino na televizijama u kojima 30,2% priloga ima negativnu konotaciju.

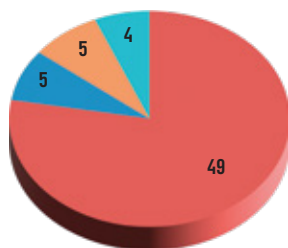
SENZACIONALNO

U svakom petom tekstu na portalima (20%) i svakom desetom u dnevnoj štampi (10%) krši se Kodeks novinara i novinarki Srbije prilikom izveštavanja o deci. Prekršaji se ne beleže jedino na televizijama.

BROJ PRILOGA EMITOVANIH NA
TELEVIZIJAMA ZA 70 DANA:

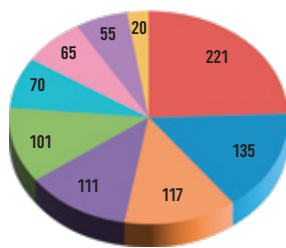
63

TV RTS 1 49 priloga
TV Prva 5 priloga
TV Pink 5 priloga
TV Happy 4 priloga
TV B92 0 priloga

BROJ TEKSTOVA OBJAVLJENIH U
DNEVNOJ ŠTAMPI ZA 70 DANA:

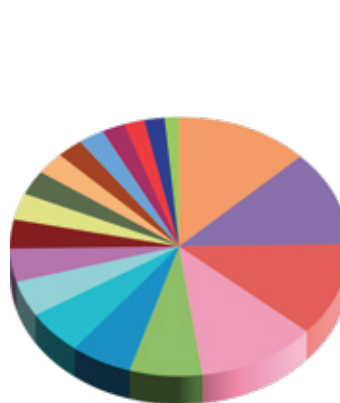
895

Večernje novosti 221 tekst
Politika 135 tekstova
Kurir 117 tekstova
Alo 111 tekstova
Informer 101 tekst
Srpski telegraf 70 tekstova
Blic 65 tekstova
Nova 55 tekstova
Danas 20 tekstova

BROJ TEKSTOVA OBJAVLJENIH
NA PORTALIMA ZA 10 DANA:

1.062

Kurir 136 tekstova
Republika 127 tekstova
Telegraf 126 tekstova
Blic 120 tekstova
Alo 74 teksta
Informer 63 teksta
Pink 57 tekstova
Espresso 47 tekstova
Nova 46 tekstova
24sedam 36 tekstova
Dnevnik 36 tekstova
Mondo 34 teksta
B92 30 tekstova
Politika 26 tekstova
Novosti 25 tekstova
RTS 25 tekstova
N1 21 tekst
Danas 20 tekstova
Direktno 13 tekstova
SrbijaDanas 0 tekstova

IZVEŠTAVANJE O DECI U DNEVNOJ ŠTAMPI

Bojan Cvejić, istraživač na projektu i bivši član Komisije za žalbe Saveta za štampu

Dominacija negativnog izveštavanja

Potenciranje negativnog konteksta jedna je od najprepoznatljivijih karakteristika dnevnih novina u Srbiji kada je reč o izveštavanju o deci. O tome najbolje svedoči podatak da je od ukupno 895 objavljenih tekstova koji se bave maloletnim osobama, u čak 515 zabeležen negativan kontekst, tj. u 57,5% tekstova. Neutralan kontekst beleži se u 281 tekstu, dok je pozitivan imalo svega 99 objavljenih tekstova.

Deca se u dnevnoj štampi najčešće pojavljuju u vestima i tekstovima iz crne hronike, ali i na takozvanim „žutim“ stranama, odnosno rubrikama koje se bave estradom i rijaliti programima. Nalazi takođe pokazuju da deca po pravilu dobijaju više medijske pažnje ako su žrtve ili akteri tragičnih događaja ili ako su predmet sporenja roditelja učesnika rijaliti šou programa i osoba u sferi estrade, nego kada su u pitanju teme iz oblasti obrazovanja, kulture, zdravlja i aktivnosti koje su primarno namenjene deci.

Stoga ne čudi što su pozitivne vesti o uspesima dece na takmičenjima prisutne u znatno manjem broju, kao i sve druge teme koje imaju pozitivnu konotaciju. Treba istaći da je istraživanje započeto pred kraj školske godine i tokom upisa dece u srednje škole, što je značajno doprinelo broju neutralnih objava, odnosno informativnih izveštaja o upisima, maturi i rezultatima. U „neutralne“ objave svrstani su i takozvani „lifestyle“ tekstovi o zdravlju, vaspitanju dece i sličnim temama.

U svakom desetom tekstu krši se etički kodeks

Drugi problematičan aspekt izveštavanja o deci u dnevnoj štampi jeste kršenje odredbi Kodeksa novinara i novinarki Srbije. Od ukupno 895 analiziranih tekstova, u 90 je zabeleženo kršenje etičkih i profesionalnih stan-

darda prilikom izveštavanja o deci, što znači da se u svakom desetom tekstu beleže prekršaji. U tih 90 tekstova zabeleženo je ukupno 112 prekršaja odredbi Kodeksa koji direktno pogađaju maloletne osobe.

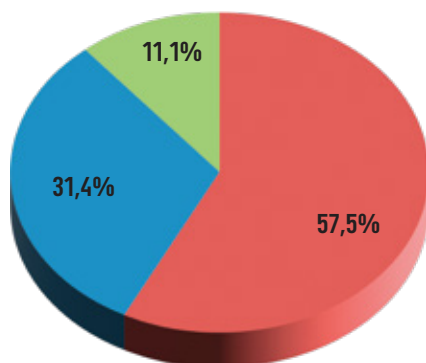
Najviše prekršaja evidentirano je u Večernjim novostima – 25 prekršaja u 20 tekstova, slede Informer sa 20 prekršaja u 16 tekstova, Kurir sa 19 prekršaja u 15 tekstova, Alo sa 16 prekršaja u 14 tekstova i Srpski telegraf sa 14 prekršaja u 10 tekstova. Jednocifren broj nepoštovanja etičkog kodeksa beleže Blic – devet prekršaja u sedam tekstova, Politika sa šest prekršaja u pet tekstova i Nova sa tri prekršaja u isto toliko tekstova. Jedine novine koje nisu prekršile nijednu odredbu koja se odnosi na izveštavanje o deci su dnevni list Danas, koji je ujedno imao i najmanje objava.

Najugroženija privatnost dece

Dnevne novine najčešće su kršile odredbu Kodeksa koja se odnosi na privatnost, odnosno otkrivanje identiteta žrtava. Nalazi pokazuju da je analizirana štampa 65 puta načinila taj prekršaj, i to uglavnom indirektno otkrivanjem niza detalja koji jasno mogu ukazati na identitet maloletnih žrtava, kao što su objavljivanje fotografija kuća u kojima su živele, podataka o porodici, uzrastima, mestima u kojima su stanovale, školama koje su pohađale i slično. Iako mediji najčešće ne navode direktno imena i prezimena dece, osim u dva slučaja u analiziranom periodu, podsećamo da se njihov identitet otkriva i indirektno objavljivanjem identiteta njihovih roditelja. Ne računajući izveštavanje o žrtvama, na taj način je otkriven i identitet dece u još 20 objava.

Dostojanstvo dece, prema Kodeksu, prekršeno je 12 puta. Zloupotreba emocija sagovornika u tekstovima o deci uočena je osam puta, nagađanja i komentari predstavljani kao činjenice u tri teksta, baš kao i diskriminacija kroz isticanje nacionalne pripadnosti maloletnika. U jednom tekstu se beleži i nepoštovanje odredbe koja izričito zabranjuje izveštavanje sa sahrana.

KONOTACIJA TEKSTOVA U DNEVNOJ ŠTAMPI

Negativna konotacija	515 tekstova	57,5%
Neutralna konotacija	281 tekst	31,4%
Pozitivna konotacija	99 tekstova	11,1%

Večernje novosti najviše su kršile etičke i novinarske standarde, dok je Danas jedini bez prekršaja u analiziranom periodu.

DNEVNE NOVINE SA NAJVIŠE EVIDENTIRANIH PREKRŠAJA

Večernje novosti	25 prekršaja
Informer	20 prekršaja
Kurir	19 prekršaja
Alo	16 prekršaja
Srpski telegraf	14 prekršaja
Blic	9 prekršaja
Politika	6 prekršaja
Nova	3 prekršaja
Danas	0 prekršaja

U svim dnevnim novinama beleži se dominacija tekstova sa negativnom konotacijom, osim u Politici gde je broj negativnih objava 44, nasuprot 66 neutralnih i 25 pozitivnih. Novine Danas i Nova jedine nisu imale nijednu pozitivnu objavu koja se bavila maloletnim osobama.

KRŠENJE KODEKSA NOVINARA I NOVINARKI SRBIJE

U 90 problematičnih tekstova u štampanim medijima zabeleženo je ukupno 112 prekršaja etičkih i profesionalnih standarda koji direktno pogađaju decu.

NAJČEŠĆI PREKRŠAJI PRILIKOM IZVEŠTAVANJA O DECI U DNEVNOJ ŠTAMPI

Kršenje odredbe koja se odnosi na privatnost – otkrivanje identiteta dece i maloletnih žrtava	85 prekršaja
Kršenje dostojanstva dece	12 prekršaja
Zloupotreba emocija sagovornika	8 prekršaja
Nagađanje i komentari predstavljeni kao činjenice	3 prekršaja
Diskriminacija kroz isticanje nacionalne pripadnosti	3 prekršaja
Nepoštovanje odredbe koja zabranjuje izveštavanje sa sahrana	1 prekršaj

IZVEŠTAVANJE O DECI NA PORTALIMA

Bojan Cvejić, istraživač na projektu i bivši član Komisije za žalbe Saveta za štampu

Tekstovi sa negativnom konotacijom postali standard

Svaki od 20 najposećenijih portala u Srbiji objavi u proseku 5,3 teksta koji se odnose na decu na dnevnom nivou, što je neuporedivo više u odnosu na dnevnu štampu i televizije. Međutim, to nije posledica većeg interesovanja za ovu temu, već neograničenog prostora za objavljivanje, o čemu svedoči i dominantno usmerenje onlajn medija prilikom izveštavanja o deci.

Iako se i u slučaju dnevne štampe negativan kontekst beleži u više od polovine tekstova, na portalima se beleži još lošija situacija. Tako je od ukupno 1.062 objavljenih tekstova u analiziranom periodu, u 752 zabeležena negativna konotacija, što čini čak 71% ukupnog broja objava. Neutralna konotacija zabeležena je u 257, a pozitivna u samo 53 objavljenih tekstova.

Rekordno kršenje Kodeksa novinara i novinarki Srbije

Dvadeset najčitanijih portala u Srbiji prekršili su Kodeks 391 put u 215 tekstova u analiziranom periodu, što znači da je u svakom petom tekstu zabeležen barem jedan prekršaj novinarskog Kodeksa.

To je duplo više u odnosu na dnevnu štampu. Najviše nepoštovanja odredbi Kodeksa evidentirano je na portalu Republika — čak 70, potom na Kuriru 49, Telegrafu 43, Blicu 40, Alou 38, Informeru 35.

Najbrojnija odstupanja od etičkih principa odnose se na prvo poglavlje Kodeksa koje se odnosi na istinitost izveštavanja, u okviru kojeg se beleži nepoštovanje načela istinitosti, pravovremenog i profesionalnog izveštavanja u 34 slučaja, slede nagađanja i komentari predstavljeni u formi činjenica u 24 teksta, dok su u čak 135 objava korišćeni senzacionalistički naslovi. Treba napomenuti da su kao senzacionalistički naslovi pritom tretirani samo najdrastičniji primeri kršenja ove tačke

Kodeksa. Poštovanje privatnosti maloletnih žrtava i dece prekršeno je 120 puta, a dostojanstvo u 43 teksta. Slepо verovanje izvorima kada je reč o tekstovima koji se odnose ili u kojima se pominju deca beleži se u 28 slučajeva, diskriminacija u pet, dok se širenje straha i panike detektuje u jednom tekstu u analiziranom periodu.

Posebno problematično izveštavanje o porodičnom nasilju

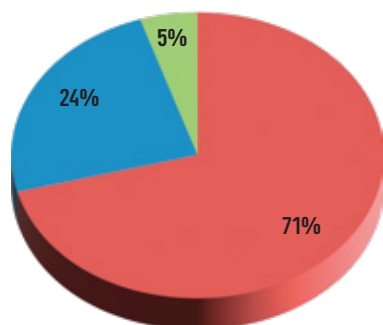
Broj negativnih objava o deci na portalima se drastično povećao 21. jula 2025. godine nakon vesti o porodičnom nasilju u Bajinoj Bašti gde je čovek ubio suprugu i maloletnog sina, a potom izvršio samoubistvo. Gotovo nijedan medij koji je izveštavao o ovom slučaju nije sakrio identitet žrtava, jer su nizom detalja iz privatnog života svi članovi porodice bili direktno ili indirektno prepoznatljivi u javnosti.

Portali su o ovom događaju imali serijal tekstova, a čak i mediji koji nisu masovno kršili Kodeks novinara i novinarki Srbije na ovom primeru su se „sapleli”. U izveštavanju o ovom slučaju beleže se prekršaji mnogih odredbi Kodeksa — od istinitosti izveštavanja, prenošenja spekulacija, senzacionalističkih naslova, poštovanja privatnosti i dostojanstva, do slepog verovanja izvorima.

U ovom slučaju, ali i mnogim drugim vestima iz oblasti „crne hronike”, primetno je da većina portala objavljuje gotovo identične vesti. Jedina razlika uočava se u naslovima, odnosno deluje kao da onlajn mediji pokušavaju da se razlikuju međusobno samo po stepenu senzacionalizma u naslovima, budući da su informacije koje prenose identične.

Napomena: Spisak najposećenijih portala koji su obuhvaćeni istraživanjem baziran je na podacima o posećenosti portala u Srbiji za april 2025. godine koje zvanično objavljuje kompanija Gemius. Prilikom analize tekstova na najposećenijim portalima korišćen je uzorak konstruisanih deset dana u periodu monitoringa od 1. juna do 10. avgusta. Dani koji su obuhvaćeni ovim uzorkom bili su: ponedeljak 2. jun, utorak 10. jun, sreda 18. jun, četvrtak 26. jun, petak 4. jul, subota 12. jul, nedelja 20. jul, ponedeljak 21. jul, utorak 29. jul i sreda 6. avgust.

KONOTACIJA TEKSTOVA NA PORTALIMA

Negativna konotacija	752 teksta	71%
Neutralna konotacija	257 tekstova	24%
Pozitivna konotacija	53 teksta	5%

Jedini portali koji nisu kršili etičke norme u analiziranom periodu su Danas, Politika i N1, dok SrbijaDanas nije imao nijedan tekst o deci, pa samim tim ni prekršaj.

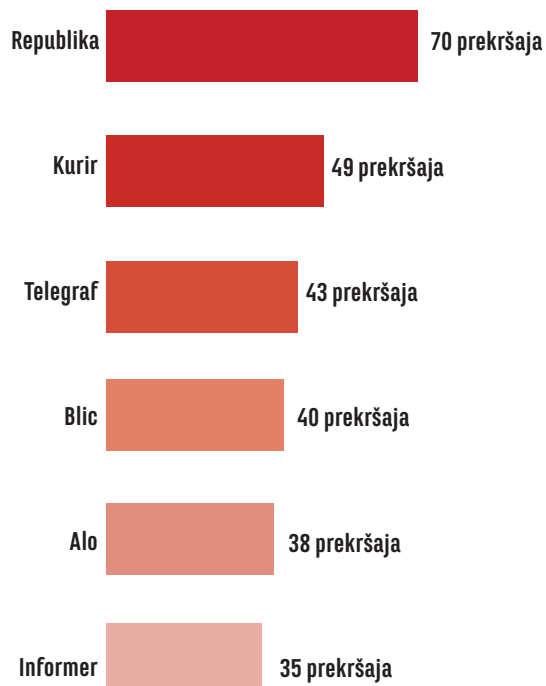
Jedini portal koji nema nijednu pozitivnu objavu o deci je portal Direktno, dok SrbijaDanas u analiziranom periodu nije imala nijedan tekst koji se odnosi na maloletnike.

KRŠENJE KODEKSA NOVINARA I NOVINARKI SRBIJE

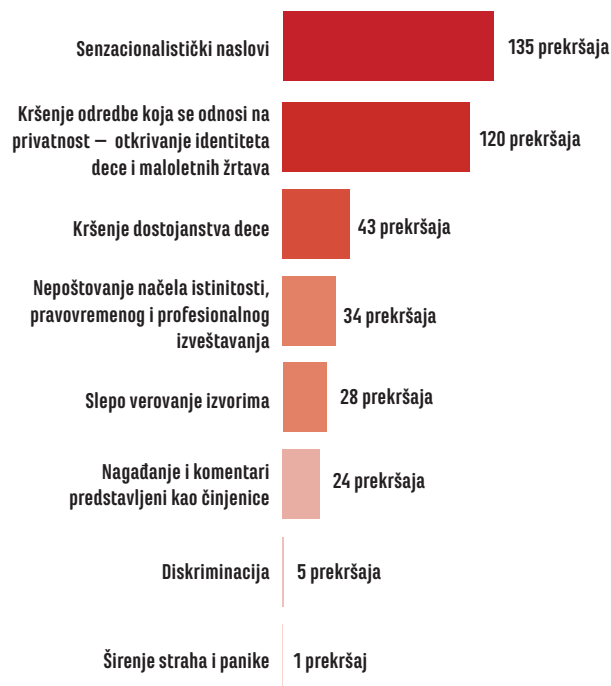

U 215 problematičnih tekstova na najčitanijim portalima zabeležen je ukupno 391 prekršaj etičkih i profesionalnih standarda koji direktno pogađaju decu.

PORTALI SA NAJVIŠE EVIDENTIRANIH PREKRŠAJA

NAJČEŠĆI PREKRŠAJI PRILIKOM IZVEŠTAVANJA O DECI NA PORTALIMA

IZVEŠTAVANJE O DECI NA TELEVIZIJAMA SA NACIONALNOM FREKVENCIJOM

Jelena Gajić, istraživačica na projektu

Konotacija i dominantne teme televizijskog izveštavanja

Prilozi o deci emitovani u centralnim informativnim emisijama televizija sa nacionalnom frekvencijom značajno se razlikuju po pitanju tematike i konotacije u odnosu na tekstove u štampi i na portalima. Oni su uglavnom fokusirani na faktografsko izveštavanje, pa su najbrojniji prilozi sa neutralnom konotacijom (38 priloga), duplo je manja onih sa negativnom (19 priloga), dok je svega šest priloga imalo pozitivnu konotaciju.

Iz takvog usmerenja po pitanju konotacije priloga, očekivano sledi i izbor tema koje su bile u fokusu, a upravo to je jedna od najvećih promena u odnosu na istraživanje koje je CEPROM sproveo 2018. godine. Tada su dominantne teme bile socijalna i zdravstvena briga o deci (45%), nasilje i nesreće (35%) i obrazovanje (10%), dok su se sve ostale teme pojavljivale u svakom desetom prilogu (10%).

Ove godine slika izgleda bitno drugačije. Dominiraju teme iz oblasti obrazovanja i edukacije (24 priloga, tj. 38,1%), nasilje i nesreće ostaju na drugom mestu (19 priloga, tj. oko 30,2%), dok je socijalna i zdravstvena briga o deci pala sa prvog na treće mesto (13 priloga, tj. 20,6%), a preostalih sedam priloga bave se ostalim pitanjima (11,1%).

Vidljivo je da se zastupljenost priloga sa temom obrazovanja i edukacije gotovo učetvorostručila, pre svega zahvaljujući intenzivnom praćenju male mature, školskih i aktivnosti tokom raspusta. S druge strane, teme socijalne zaštite, položaja dece u siromašnim porodicama ili zdravstvenih izazova gotovo su nestale iz

fokusa medija i svele se na servisni (povećanje/smanjenje broja beba, vakcinacija, saveti za trudnice...) ili humanitarni aspekt („Potrebna pomoć za...”).

Vreme posvećeno izveštavanju o deci – gde se i koliko govori?

Prosečno vreme trajanja priloga je tri minuta i 18 sekundi. Ipak, čak 14 priloga (oko 22% ili nešto više od petine) traju manje od jednog minuta, obično između 20 i 40 sekundi, dok je najkraći trajao svega 18 sekundi. Ovi „prilozi” najčešće podrazumevaju kratke vesti pročitane iz studija koje spadaju u domen crne hronike ili službena obaveštenja. S druge strane, prilozi duži od 5 minuta čine 19% uzorka (12 priloga ili manje od jedne petine) i tu dominantno spadaju studijska gostovanja stručnjaka, a najduže gostovanje trajalo je 16 minuta i 10 sekundi.

Kada govorimo o pojedinačnim informativnim emisijama, najviše priloga koji su posvećeni deci pojavljuje se u emisijama javnog servisa, pre svega u Dnevniku 1, i to 29 priloga, dok je 14 emitovano u Jutarnjem i dodatnih šest priloga u Dnevniku 2. Dnevnik 1 ujedno prednjači po broju i dugih i kratkih priloga, a zajednička im je dominantno neutralna konotacija.

Zbirno posmatrano, televizijsko izveštavanje o deci uglavnom ne nudi ozbiljniju analizu, pa čak i veoma retki prilozi najčešće ostaju bez šireg konteksta, nešto detaljnije interpretacije problema kojima se bave, a neretko su pripremljeni čak i bez sagovornika. Sve to pokazuje da deca nisu među bitnijim temama za televizije, o čemu svedoči i podatak da njima posvete u proseku svega 0,18 priloga dnevno u svojim centralnim informativnim emisijama.

VREME POSVEĆENO IZVEŠTAVANJU O DECI

Prosečna dužina trajanja priloga je tri minuta i 18 sekundi.

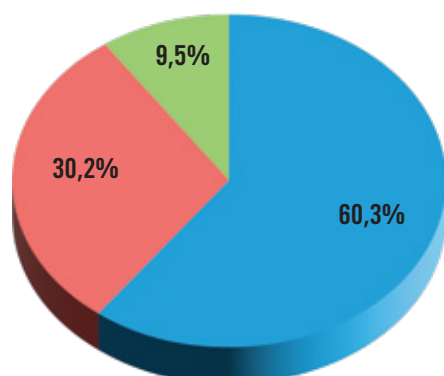

Najkraći prilog trajao je 18 sekundi, a u domenu kratkih priloga koji traju kraće od jednog minuta našlo se još njih 13, što čini gotovo jednu četvrtinu izveštavanja.

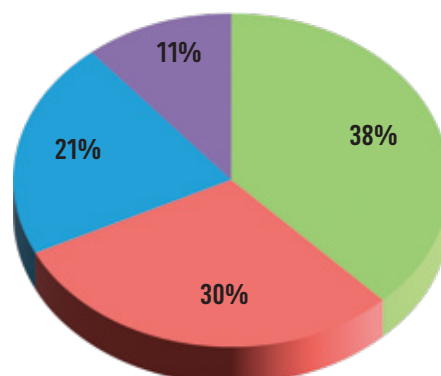
Najduži prilog, tačnije televizijsko gostovanje, trajalo je 16 minuta i 10 sekundi, a na listi priloga čija dužina prelazi pet minuta nalazi se ukupno 12 priloga, odnosno nešto manje od 20%.

KONOTACIJA TELEVIZIJSKIH PRILOGA

■ Neutralna konotacija	38 priloga	60,3%
■ Negativna konotacija	19 priloga	30,2%
■ Pozitivna konotacija	6 priloga	9,5%

NAJZASTUPLJENIJE TEME NA TELEVIZIJAMA

■ Obrazovanje i edukacija	— oko 38%
■ Nasilje i nesreće	— oko 30%
■ Zdravlje i socijalna pitanja	— oko 21%
■ Ostale teme	— oko 11%

- TV Pink i TV Happy u posmatranom periodu nisu imale nijedan prilog sa pozitivnom konotacijom, TV Prva imala je jedan, a TV RTS 1 pet priloga. Kada je reč o negativnoj konotaciji, na TV RTS 1 je zabeležena u 13 priloga, na TV Happy u tri, TV Pink u dva i TV Prva u jednom prilogu.
- Televizija B92 u posmatranom periodu nije imala nijedan prilog o temama koje se tiču dece.
- Iako su teme nasilja i nesreća u blagom padu u odnosu na 2018. godinu, one su i danas u fokusu gotovo trećine emitovanih priloga o deci.

PRISUTNI KAO TEMA, ODSUTNI KAO AKTERI — GLAS DETETA I DALJE NEČUJAN

Jelena Gajić, istraživačica na projektu

Ko govori u ime dece?

Deca se kao sagovornici pojavljuju u svega 12 od 63 priloga, odnosno otprilike u svakom petom. Najveći broj slučajeva, 11 od 12 zabeležen je na javnom servisu (četiri u Jutarnjem i sedam u Dnevniku 1), dok su na komercijalnim televizijama gotovo nevidljiva — glas deteta čuo se u samo jednom prilogu TV Prva, i to ne tokom neposrednog intervjua, već kroz isečeni deo javnog obraćanja deteta.

Kada se pojave, dečiji glasovi su gotovo isključivo prisutni u prilogima o obrazovanju, što se delom može objasniti i samim periodom sprovođenja istraživanja, koji je obuhvatio kraj školske godine, polaganje male mature i početak letnjeg raspusta. U tim okolnostima, najveći broj priloga odnosio se na školske aktivnosti, takmičenja, kampove, radionice i slične kulturne, edukativne i sportske manifestacije.

U prilogima o ozbiljnim društvenim temama — vršnjačkom i nasilju nad decom, nesrećama, zloupotrebama, sistemskim propustima, krivičnim delima čiji su akteri — deca se nikada ne pojavljuju kao sagovornici. U kadru su samo kao žrtve ili počinio. To potvrđuje zabrinjavajući obrazac da su o deci, u preko 80% priloga govorili odrasli, tj. roditelji, nastavnici, edukatori, predstavnici institucija i nevladinih organizacija, advokati, lekari i drugi. Dečija perspektiva, doživljaj stvarnosti i pravo da učestvuju u javnom prostoru ostaju zanemareni.

Posledice zanemarivanja stavova, iskustava i mišljenja dece

Oduzimanje mogućnosti da dete govori o temama koje ga se tiču, čak i kada one nisu prijatne, znači uskraćivanje prava na participaciju i doprinosi pojavi koja se u literaturi prepoznaje kao uzrasna diskriminacija (ejdžizam), tj. situacija u kojoj se detetu uskraćuje pravo glasa isključivo zbog njegovog uzrasta.

Ignorisanje glasa deteta u medijima ne znači zaštitu, već brisanje njegovog prisustva iz javnog diskursa u kojem je često nemi akter, prisutno samo kao deo „scenografije“. Odrasli koji govore u ime dece, bez da ih pitaju, stvaraju sliku o njima, ne dajući im mogućnost da je sami oblikuju. Na taj način deca se, ne samo udaljavaju iz medijskog prostora, već se i njihova iskustva i potrebe prikazuju kroz filter odraslih, što dovodi do nepotpunog razumevanja stvarnosti u kojoj odrastaju.

Podatak da se deca kao sagovornici ne pojavljuju u oko 80% priloga odnosi se isključivo na televizijsko izveštavanje, gde je zbog manjeg broja priloga najlakše uočiti ovaj obrazac, ali se isti trend jasno prepoznaje i u štampi i na portalima. Deca nisu ravnopravni učesnici u pričama koje se tiču njihovih života. U većini slučajeva ona su predmet tuđeg komentara, a ne izvor informacija o sopstvenom iskustvu. Time se potvrđuje da je problem nevidljivosti dečijih glasova u medijima, koji je uočen i prilikom istraživanja iz 2018. godine, i dalje sistemski, a ne izuzetak.

Garanti dečijih prava

Pravo deteta da izrazi svoje mišljenje o pitanjima koja ga se tiču i da se tom mišljenju posvećuje pažnja u skladu sa uzrastom i zrelošću deteta garantovano je članom 12 Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta, koju je Srbija ratifikovala 1990. godine. Član 13 iste Konvencije kaže i da „dete ima pravo na slobodu izražavanja koja obuhvata i slobodu da traži, prima i daje informacije i ideje svih vrsta, bez obzira na granice, bilo usmeno ili pismeno ili preko štampe, umetnosti ili nekog drugog medija po izboru deteta“.

Mediji, kao deo javne sfere, imaju važnu ulogu u ostvarenju ovog prava. Kodeks novinara i novinarki Srbije s jedne strane nalaže da novinar mora da bude svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji i da učini sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog i na starosti, dok s druge strane obave-

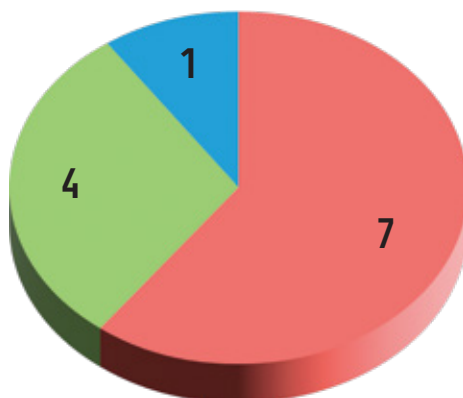
zuje novinara da osigura da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog otkrivanja njegovog identiteta. Time se jasno određuje profesionalna obaveza novinara da štite privatnost dece, ali da ih istovremeno ne diskriminišu u pogledu zanemarivanja njihovog mišljenja o određenoj temi.

DECA KAO SAGOVORNICI

Deca se kao sagovornici u informativnim programima televizija sa nacionalnom frekvencijom pojavljuju tek u svakom petom prilogu, odnosno u oko 19% novinarskih izveštaja.

PROGRAMI U KOJIMA SE DECA POJAVLJUJU KAO SAGOVORNICI

■ Dnevnik 1 (TV RTS 1)	7 priloga
■ Jutarnji dnevnik (TV RTS 1)	4 priloga
■ Vesti u 18h (TV Prva)	1 prilog

ZAKLJUČCI

- **Deca su nedovoljno prisutna u najuticajnijim medijima u Srbiji.** U centralnim informativnim emisijama televizija sa nacionalnom frekvencijom prilog o deci emituje se u proseku tek svakog petog dana (0,18 priloga po televiziji dnevno), dok se u dnevnoj štampi objavi nešto više od jednog teksta po izdanju (1,4 teksta po listu dnevno). Veći broj objava beleži se jedino na portalima zbog neograničenog prostora (5,3 teksta dnevno), ali istovremeno uz najproblematičniji sadržaj.
- **Većina sadržaja o deci ima negativnu konotaciju.** U čak 71% tekstova na portalima i 57,5% u dnevnoj štampi deca su stavljena u negativan kontekst. U njima dominiraju teme iz „crne hronike“, dok se o dostignućima i uspesima dece izveštava neuporedivo ređe.
- **U svakom petom tekstu na portalima i svakom desetom u dnevnoj štampi krše se profesionalni i etički standardi** definisani Kodeksom novinara i novinarki Srbije prilikom izveštavanja o deci, dok se prekršaji ne beleže jedino u televizijskom izveštavanju.
- **Otkrivanje identiteta dece, povreda privatnosti, nepoštovanje dostojanstva i objavljivanje senzacionalističkih sadržaja najčešći su prekršaji** Kodeksa novinara i novinarki Srbije prilikom izveštavanja o deci.
- **Deca se izuzetno retko pojavljuju kao sagovornici u novinarskim pričama.** Tek u svakom petom televizijskom prilogu čuje se njihov glas, dok o njima uglavnom govore odrasli, najčešće roditelji, predstavnici institucija ili stručnjaci. Slična situacija beleži se i u štampanim i onlajn medijima.
- **Izveštavanje o deci po pravilu nema adekvatnu analizu i ne nudi kontekst neophodan za adekvatno razumevanje teme** jer mediji retko istražuju uzroke i posledice problema o kojima izveštavaju, a još ređe moguća rešenja.
- **Senzacionalističko izveštavanje o deci posebno je uočljivo u slučaju portala jer se deca najčešće koriste kao „mamac“ za publiku,** dok je ista praksa prisutna i u dnevnoj štampi, ali u manjoj meri.
- **Faktografsko izveštavanje o deci preovlađuje u slučaju televizija sa nacionalnom frekvencijom,** dok su analitički i edukativni pristupi znatno ređi.
- **Mediji zanemaruju „najbolji interes deteta“ kao jedan od principa Konvencije o pravima deteta,** što najbolje ilustruje česta praksa njihove sekundarne viktimizacije jer načinom izveštavanja mediji često nanose dodatnu štetu detetu koje je već pretrpelo određeno nasilje, zlostavljanje ili nesreću.
- **Ove godine beleži se još negativnije i problematičnije izveštavanje u odnosu na 2018. godinu,** što pokazuje da se negativni trendovi intenziviraju iz godine u godinu.

Foto: Sam McChes (Unsplash)

Ovaj materijal objavljen je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za njegovu sadržinu odgovoran je isključivo Centar za profesionalizaciju medija i medijsku pismenost (CEPROM) i ona nužno ne odražava zvanične stavove Evropske unije.

UREDNIK PUBLIKACIJE: Marko Nedeljković

LEKTURA: Jelena Gajić

GRAFIČKO UREĐENJE: Ana Mihajlović i Vojislav Nestorović

CENTAR ZA PROFESIONALIZACIJU MEDIJA I MEDIJSKU PISMENOST

BEOGRAD, 2025.

PROFESIONALNO

KVALITETNO

ODGOVORNO

CEPROM

Centar za profesionalizaciju
medija i medijsku pismenost